

მიღებულია „კლინიკური პრაქტიკის ეროვნული რეკომენდაციებისა (გაიდლაინები) და კლინიკური მდგომარეობის მართვის სახელმწიფო სტანდარტების (პროტოკოლები) შემუშავების, შეფასების და დანერგვის ეროვნული საბჭოს“ 2018 წლის 15 მაისის №1 სხდომის გადაწყვეტილების შესაბამისად

დამტკიცებულია საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2018 წლის 4 ივლისის N01-155/ო ბრძანებით

ფილტვის ტუბერკულოზის ქირურგიული მკურნალობა

კლინიკური მდგომარეობის მართვის სახელმწიფო სტანდარტი (პროტოკოლი)

შინაარსი

1. პროტოკოლის დასახელება: ფილტვის ტუბერკულოზის ქირურგიული მკურნალობა.....	3
2. პროტოკოლით მოცული კლინიკური მდგომარეობები და ჩარევები	3
3. პროტოკოლის შემუშავების მეთოდოლოგია	3
4. პროტოკოლის მიზანი.....	3
5. სამიზნე ჯგუფი.....	3
6. ვისთვის არის პროტოკოლი განკუთვნილი	3
7. სამედიცინო დაწესებულებაში პროტოკოლის გამოყენების პირობები	3
8. რეკომენდაციები.....	3
9. მოსალოდნელი შედეგები.....	5
10. აუდიტის კრიტერიუმები	5
11. პროტოკოლის გადახედვის ვადები	5
12. პროტოკოლის დანერგვისთვის საჭირო რესურსი	5
13. რეკომენდაციები პროტოკოლის ადაპტირებისთვის ადგილობრივ დონეზე.....	5
დანართი № 1. ადამიანური და მატერიალურ-ტექნიკური რესურსი.....	5

1. პროტოკოლის დასახელება: ფილტვის ტუბერკულოზის ქირურგიული მკურნალობა

2. პროტოკოლით მოცული კლინიკური მდგომარეობები და ჩარევები

N	დასახელება	კოდი
1	ფილტვის ტუბერკულოზი	A15 – A16
2	ტუბსაწინააღმდეგო მკურნალობა	-

3. პროტოკოლის შემუშავების მეთოდოლოგია

პროტოკოლი შემუშავებულია 2018 წლის ტუბერკულოზის მართვის ეროვნული გაიდლაინის საფუძველზე.

4. პროტოკოლის მიზანი

პროტოკოლის მიზანია ფილტვის ტუბერკულოზის მკურნალობაში ქირურგიული პრაქტიკის ადეკვატური გამოყენებით უკეთესი კლინიკური გამოსავლების მიღწევა და ტუბერკულოზის გავრცელების შემცირება.

5. სამიზნე ჯგუფი

პროტოკოლის რეკომენდაციები შეეხება ორივე სქესის მოზრდილი ასაკის პაციენტს.

6. ვისთვის არის პროტოკოლი განკუთვნილი

პროტოკოლი სპეციალისტის პროფესიული კომპეტენციის ფარგლებში განკუთვნილია ფთიზიატრი-პულმონოლოგების, ფთიზიატრების, აივ/შიდსის მართვის სპეციალისტების, პულმონოლოგების, ინფექციური სნეულებების სპეციალისტების, შინაგანი მედიცინის სპეციალისტებისა და ოჯახის ექიმებისთვის.

7. სამედიცინო დაწესებულებაში პროტოკოლის გამოყენების პირობები

პროტოკოლის რეკომენდაციები მოიცავს ჰოსპიტალურ სამსახურებს, სადაც შექმნილია ქირურგიული ჩარევისა და ინფექციის კონტროლისთვის აუცილებელი პირობები.

8. რეკომენდაციები

თუ ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტის ადეკვატური ქიმიოთერაპიის ფონზე შედეგი კლინიკური და ბაქტერიოლოგიური თვალსაზრისით მინიმალურია, ან საერთოდ ვერ მიიღწევა, დგება ქირურგიული ჩარევის საკითხი.

ფილტვის ტუბერკულოზის ქირურგიული მკურნალობის რეკომენდაციები
RR/MDR/XDR-TB პაციენტებთან რეკომენდირებულ MDR-TB რეჟიმით მკურნალობასთან ერთად შეიძლება ჩატარდეს ფილტვის შერჩევითი ნაწილობრივი რეზექცია (ლობექტომია ან სეგმენტური რეზექცია).
<p>ფილტვის ტუბერკულოზის ქირურგიული მკურნალობის ძირითადი ჩვენებებია:</p> <ul style="list-style-type: none"> • კონსერვატიული მკურნალობის წარუმატებლობის მაღალი ალბათობა; • ტუბერკულოზის რეციდივის განვითარების მაღალი ალბათობა; • ტუბერკულოზის გართულებათა განვითარება.
ქირურგიული ჩარევის აუცილებლობის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას უნდა შეაფასდეს წარუმატებელი მკურნალობის რისკი და კოლეგიალური განხილვის საფუძველზე განისაზღვროს კონკრეტული პაციენტის მკურნალობის პროგრამაში ქირურგიული ჩარევის ჩართვის საჭიროება.
ტუბერკულოზით დაავადებულ პაციენტებთან ქიმიოთერაპიის დაწყებიდან მე-4-6 თვე საუკეთესო დროა ქირურგიული ჩარევისთვის. XDR-შემთხვევაში ქირურგიული ჩარევა შეიძლება მოხდეს მე-2 ან მე-3 თვეს.
<p>პაციენტებთან, ვისთანაც ქირურგიული მკურნალობის მომენტისთვის პათოლოგიურ მასალაში (ნახველი და/ან ქირურგიული ჩარევისას მიღებული ოპერაციული მასალა) კულტურა დადებითი შედეგი დაფიქსირდება, ოპერაციის შემდგომი ტუბსაწინააღმდეგო ქიმიოთერაპიის ხანგრძლივობაა:</p> <ul style="list-style-type: none"> • სენსიტიური ტუბერკულოზით დაავადებულ პაციენტებთან კულტურის კონვერსიის შემდეგ 4-6 თვე; • MDR-TB და XDR-TB პაციენტებთან კულტურის კონვერსიის შემდეგ სულ მცირე 12 თვე; <p>პაციენტებთან, ვისთანაც ქირურგიული მკურნალობის მომენტისთვის პათოლოგიურ მასალაში (ნახველი და/ან ქირურგიული ჩარევისას მიღებული ოპერაციული მასალა) კულტურა უარყოფითი შედეგი დაფიქსირდება, ოპერაციის შემდგომი ტუბსაწინააღმდეგო ქიმიოთერაპიის ხანგრძლივობაა:</p> <ul style="list-style-type: none"> • სენსიტიური ტუბერკულოზით დაავადებულ პაციენტებთან ქირურგიული მკურნალობის შემდეგ სულ მცირე 4 თვე; • M/XDR-TB პაციენტებთან ქირურგიული მკურნალობის შემდეგ 6-8 თვე.
<p>ქირურგიული ჩარევა ტუბერკულოზით დაავადებულ პაციენტებთან უკუნაჩვენებია:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ფილტვის ფუნქციური მდგომარეობის გაუარესების შემთხვევაში, კერძოდ, პნევმექტომიისთვის FEV1 > 2000 მლ, ხოლო ლობექტომიისთვის - FEV1 > 1500 მლ (თუმცა ზოგ შემთხვევაში ფილტვის რეზექციისთვის დასაშვებია FEV1 < 800 მლ); • გულის ფუნქციური მდგომარეობის გაუარესება (ყანგბადით გაჯერების მაჩვენებელი და სხვ.); • მძიმე თანმხლები დაავადებები.
გადაწყვეტილება იმის თაობაზე, უკუნაჩვენებია თუ არა ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტისთვის ქირურგიული ჩარევა, მიიღება ფილტვისა და გულის ფუნქციური მდგომარეობის მაჩვენებლების კოლეგიალური განხილვის საფუძველზე.

9. მოსალოდნელი შედეგები

პროტოკოლის დანერგვის შედეგად მოსალოდნელია: ფილტვის ტუბერკულოზის მკურნალობის შედეგების გაუმჯობესება, კერძოდ, უშედეგო მკურნალობის მაჩვენებლის შემცირება და წარმატებული მკურნალობის მაჩვენებლის გაუმჯობესება.

10. აუდიტის კრიტერიუმები

პაციენტების რაოდენობა და %, რომელთაც ჩაუტარდა ქირურგიული ჩარევა სათანადო ჩვენებების მიხედვით, აგრეთვე ოპერაციული მკურნალობის შედეგები.

11. პროტოკოლის გადახედვის ვადები

პროტოკოლის გადახედვა მოხდება 2 წლის ვადაში ან მანამდე წყარო გაიდლაინის გადახედვის შემთხვევაში.

12. პროტოკოლის დანერგვისთვის საჭირო რესურსი

პროტოკოლის დანერგვისთვის საჭირო რესურსი იხილეთ ცხრილში N1.

13. რეკომენდაციები პროტოკოლის ადაპტირებისთვის ადგილობრივ დონეზე

ადგილობრივ დონეზე შესაძლებელია დაზუსტდეს დანართი №1 მითითებული ადამიანური რესურსიდან კონკრეტულად რომელი მუშაობს და რა ფუნქციებს შეასრულებს. შესაძლებელია ფუნქციების გადანაწილება, რამდენადაც ამის საშუალებას სპეციალისტის პროფესიული კომპეტენციები იძლევა.

დანართი № 1

ადამიანური და მატერიალურ-ტექნიკური რესურსი

რესურსი	ფუნქციები/მნიშვნელობა	შენიშვნა
ადამიანური		
ქირურგი, ანესთეზიოლოგი, კარდიოლოგი, ფუნქციური დიაგნოსტიკის სპეციალისტი, ფთიზიატრი, პულმონოლოგი	კლინიკური შეფასება	

<p>გამოცდილი და კარგად მომზადებული სპეციალისტების გუნდი (ქირურგები, ანესთეზიოლოგები, ექთნები, ლაბორანტები, ტექნიკური პერსონალი</p>	<p>უშუალოდ ოპერაციული ჩარევის მომზადების, შესრულების და ოპერაციის შემდგომი პერიოდის უზრუნველყოფა</p>	
<p>ფთიზიატრი ან პულმონოლოგი ან ინფექციონისტი რეგისტრატორი ან ექთანი</p>	<p>მიმდინარე მეთვალყურეობის ორგანიზება, ოპერაციისწინა და ოპერაციისშემდგომი ტუბსაწინააღმდეგო მკურნალობა</p>	
<p>მენეჯერი/ადმინისტრატორი</p>	<p>პროტოკოლის დანერგვის ხელშეწყობა; დანერგვაზე მეთვალყურეობა; აუდიტის ჩატარება და შედეგების ანალიზი</p>	
<p>მატერიალურ-ტექნიკური</p>		
<p>ტუბერკულოზის მკურნალობისას ქირურგიული ჩარევისათვის გამოყენებული მასალები და აღჭურვილობა</p>	<p>საოპერაციოში: ცენტრალური კონდიციონირება ჰაერის ნაკადის 100% გაცვლით ანესთეზიის დანადგარები (ხელოვნური ვენტილაციის აპარატები) ერთჯერადი ანესთეზიის სქემებით Heppa ფილტრები ანესთეზიის სქემებში ორსანათურიანი ენდოტრაქეალური მილები პედიატრიული ფიბრობრონქოსკოპი ორ- სანათურიანი ენდოტრაქეალური მილის პოზიციის კონტროლისათვის</p> <p>უსაფრთხოების უნივერსალური ზომების დაცვა: ბახილები, ორმაგი ხელთათმანები, დამცავი სათვალეები, და სხვ MDR-TB –ის შემთხვევაში N95 ტიპის ნიღბები და საოპერაციოში სამედიცინო პერსონალის მინიმალური რაოდენობის ყოფნა კარდიომონიტორი, პულსოქსიმეტრი, CO2-ის განსაზღვრა, წნევის, პულსის, ეკგ-ს ინვაზიური და არაინვაზიური მეთოდებით განსაზღვრა საოპერაციოს განათების სისტემა ქირურგის თავზე დასამაგრებელი განათების წყარო ნარჩენების უტილიზაციის სისტემა არსებული პროტოკოლების მიხედვით ელექტროქირურგიული დანადგარი თავისი სათადარიგო სისტემებით ვაკუუმ-ასპირაციის სისტემა</p> <p>აუცილებელი ქირურგიული ინსტრუმენტები და აპარატურა ინსტრუმენტების ზოგადქირურგიული ნაკრები ყველა ზომის გულმკერდის გამაგანიერებლები ნეკნების გადამჭრელები ნეკნების რასპატორები ბეჭის რეტრაქტორი ფილტვის რეტრაქტორი ფილტვის დამჭერები არტერიის გრძელი დამჭერები – სწორი და მოხრილი ნემსდამჭერი 2–3</p>	<p>სავალდებულო</p>

	<p>გრძელი მოხრილი დამჭერები არანაკლებ 6-სა სისხლძარღვოვანი დამჭერები ბრონქიალური დამჭერები ელექტრო-კაუტერის დანადგარი არგონის კოაგულატორი ან „ჰარმონიკის“ სკალპელი ბრონქის ტაკვის დასახური სტეპლერები კანის და სისხძარღვების სტეპლერები ჰემოსტატური ღრუბელი 2-3ც გულმკერდის დრენაჟები სხვადასხვა ზომის სადრენაჟო სისტემებით რიგიდული ბრონქოსკოპი ყველა ზომის ფიბრობრონქოსკოპი ვიდეოთორაკოსკოპიული დანადგარი</p>
<p>პოსტქირურგიული პერიოდის მართვისთვის რეკომენდებული მედიკამენტები, მასალები და აღჭურვილობა</p>	<p>პოსტქირურგიული პერიოდის მართვა ოპერაციის შემდეგ ანტიტუბერკულოზური მკურნალობა უნდა გაგრძელდეს იგივე სქემებით რაც ოპერაციის წინ (ოპერაციული რეზექტაბების მიკრობიოლოგიური კვლევის შედეგის გათვალისწინებით) არანაკლებ 6 თვისა სენსიტიური ტუბერკულოზის დროს, არანაკლებ 9 თვისა პოლირეზისტენტული ტუბერკულოზის შემთხვევაში და არანაკლებ 12 თვისა M/XDR-შემთხვევაში . ამ პერიოდში პაციენტთა მეთვალყურეობა უნდა განხორციელდეს ტუბ დისპანსერში საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.</p>
<p>პაციენტის საგანმანათლებლო მასალები</p>	<p>პაციენტის ინფორმირება</p>